

A SZEMÉLYES ADATOK VÉDELME

A személyes adatok és a különleges adatok fogalma

A személyes adatok védelméhez való jog alkotmányos alapjog. Személyes adatnak minősül egy természetes személlyel kapcsolatba hozható minden adat, valamint az adataból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A törvény kiemelt védelemben részesíti az úgynevezett különleges adatokat. Ilyen adat a faji eredetre, nemzeti, nemzetiségi és etnikai hovatartozásra, a politikai véleményre vagy pártállásra, a vallásos vagy más meggyőződésre, érdek-képviselési szervhez (szakszervezethez) való tartozásra, az egészségi állapotra, a kóros szenvedélyre, a szexuális életre vonatkozó adat, valamint a büntetőeljárással összefüggő adat.

Az adat fogalma

Az "adat" fogalmát tág keretek közt kell értelmezni, vagyis adatnak minősül minden olyan információ, ami az adott személyt jellemzi, rá vonatkozik, vagy vele kapcsolatba hozható, és az abból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. Vagyis minden olyan jellemző, ami a személyiséget alkotja, annak meghatározó része. Ilyen adatok például a személy azonosítását szolgáló adatok (név, születési hely és idő stb.), a lakcím, a családi állapotra, a képzettségre, az egészségi állapotra, a vagyoni viszonyokra vonatkozó adatok.

A célhoz kötött adatkezelés elve

Adatkezelésen értünk minden műveletet (műveletek összességét), amit az adatokon végeznek. Így például adatkezelésnek minősül az adatok gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása. Adatkezelésnek számít a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérnyomat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése is.

A személyes adatok védelme azt jelenti, hogy ilyen adatokat egyetlen szerv vagy személy sem kezelhet önkényesen, ahhoz elsősorban az érintett hozzájárulása szükséges. Az állampolgárnak ezt a jogát nevezzük a személyes adatokkal való rendelkezés jogának. Ezzel a jogunkkal gyakorlatilag minden nap élünk, hiszen a legkülönbözőbb életviszonyokban kell különböző adatainkat mások tudomására hozni. Az így megismert adatokat azonban nem lehet korlátlanul felhasználni, hanem kizárólag avégből, amiért azokat másnak átadták. Ezt a követelményt nevezzük a célhoz kötöttség elvének.

Fontos tudni, az adatkezelés még akkor is az eredeti célnak van alárendelve, ha egyébként ugyanezt az adatot, más helyről, bárki nehézség nélkül beszerezheti (például az ingatlan-nyilvántartásból).

A személyes adatokkal való rendelkezés másik útja

A személyes adatokkal való önrendelkezés joga nem korlátlan. A köz vagy más személyek jogos érdeke megkövetelheti olyan adatok megismerését és kezelését is, amelyeket az érintett nem szívesen hozna mások tudomására (pl. a tartásdíj-fizetési kötelezettség elől "bujkáló" volt házastárs aligha közli önként az új lakcímét). Más szóval: vannak olyan jogos érdekek, amelyek érvényesítése végett a szükséges személyes adatok kezelését nem lehet az érintett önkéntes elhatározására bízni. A törvény ezért úgy rendelkezik, hogy személyes adat akkor is kezelhető, ha azt törvény előírja. Az adatok kezelésének másik útja, ha arra törvény lehetőséget ad (vagy bizonyos esetekben az önkormányzatnak adja meg a jogot az adatkezelés bevezetésére). A célhozkötöttség elve azonban itt is érvényesül: a törvény alapján összegyűjtött és kezelt adatokat is csak arra a célra lehet felhasználni, amire a törvényi felhatalmazás vonatkozik.

Személyes adatok gyűjtése és kezelése

Számos olyan törvény van hatályban, ami előírja a személyes adatok meghatározott körének gyűjtését és kezelését. Törvényi rendelkezés alapján működik például a személyi adat- és lakcímnnyilvántartás, az ingatlan-nyilvántartás, e célra létrehozott adatbázisok (nyilvántartási rendszerek) tartalmazzák a különböző okmányokkal kapcsolatos adatokat, az illetékes hatóságok joga és kötelessége gyűjteni a bűncselekmények elkövetőivel kapcsolatos adatokat, az egészségügyi intézmények tárolják a betegek egészségi állapotára vonatkozó információkat stb. E területeken is érvényesül a célhozkötöttség elve, vagyis az adatokat (nyilvántartási rendszereket) kezelő szervek csak azokat az adatokat kezelhetik és kizárólag arra célra használhatják fel, amelyre nézve a törvényben felhatalmazást kaptak, illetőleg olyan szerveknek (személyeknek) adhatják át, akiket erre a törvény felhatalmazott. Az adatvédelmi biztos bejelentés alapján vagy - ha az adott ügyben bírósági eljárás nincs folyamatban - hivatalból ellenőrzi az adatvédelmi törvény és az adatkezelésre vonatkozó más jogszabályok megtartását.

A személyes adatokkal való rendelkezés jogának tartalma

A személyes adatokkal való rendelkezés jogának része, hogy az érintett tájékoztatást kérhet az adatkezelő szervtől vagy személytől adatainak kezeléséről, hibás adat esetén kérheti annak helyesbítését, illetve - törvényben meghatározott esetekben - annak törlését. Jogainak megsértése esetén bírósághoz fordulhat, illetve az adatvédelmi biztost kérheti fel vizsgálat végzésére.